

ПОЗИЦІЙНИЙ ДОКУМЕНТ

Асоціації «Український ядерний форум» стосовно проекту Енергетичної стратегії України на період до 2035 року

19 січня 2015 року з метою громадського обговорення на сайті Міненерговугілля було розміщено проект Енергетичної стратегії України на період до 2035 року (далі - Проект). Асоціація «УЯФ» як інститут громадянського суспільства, що виступає за розвиток атомної енергетики і відображає інтереси вітчизняної атомної галузі, оприлюднює у цьому документі свою позицію з низки питань, не претендуючи при цьому на проведення всебічного аналізу Проекту.

1. Щодо пріоритетного розвитку атомної енергетики

Підставою для розробки Проекту є наступні нормативно-правові акти:

- Указ Президента України від 1 травня 2014 року № 448 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2014 року “Про стан забезпечення енергетичної безпеки у зв’язку з ситуацією щодо постачання природного газу в Україну” в частині, що стосується **актуалізації положень Енергетичної стратегії України на період до 2030 року**;
- Рішення Урядового комітету соціально-економічного розвитку та з питань міжнародного співробітництва, затверджене Протоколом №13 від 04.07.2014 року, згідно з яким Міненерговугілля, НКРЕ разом з іншими органами центральної виконавчої влади та за участю наукових установ доручалось розпочати роботу з **перегляду Енергетичної стратегії України на період до 2030 року**, передбачивши в ній, зокрема, пріоритетний розвиток атомної енергетики.

Зазначеними нормативно-правовими актами було визначено низку причин та напрямів, за якими передбачалось проведення актуалізації (перегляду) чинної редакції Енергетичної стратегії.

Асоціація «УЯФ» вважає, що інформація стосовно цих причин та напрямів з посиланням на вищезгадані нормативно-правові акти має бути наведена в розділі «Вихідні положення» Проекту, включаючи положення щодо забезпечення пріоритетного розвитку атомної енергетики. Це дозволить зафіксувати первинні засади, на основі яких провадилась розробка Проекту, та забезпечити їх безумовне дотримання на всіх етапах реалізації стратегії.

2. Щодо урановидобувної галузі

За експертними оцінками, запасів уранової руди в Україні вистачить більше ніж на 70 років експлуатації діючих АЕС, тому урановидобувна галузь має значний потенціал з точки зору забезпечення атомної енергетики ядерним паливом, виробленим з урану власного видобутку. Насамперед, це є важливим чинником для забезпечення енергетичної безпеки країни у довгостроковій перспективі.

При цьому Асоціація «УЯФ» відмічає, що у розділі Проекту, який стосується пріоритетів розвитку видобувних галузей, наведено цільові показники видобутку до 2035 року власних енергоресурсів лише для природного газу, нафти та вугілля, але немає показника для урановидобувної галузі.

Асоціація «УЯФ» вважає, що було б цілком виправдано застосувати у якості цільового показника обсяг виробництва концентрату природного урану, і пропонуємо додати відповідну інформацію до Проекту. За підрахунками спеціалістів Державного концерну «Ядерне паливо», значення цього показника склало 1000 тонн у 2013 р. та має досягнути 2480 тонн у 2020-2025 рр., 3500 тонн у 2030 р. і 3520 тонн у 2035 р.

Одним із проблемних питань в урановидобувній галузі є геологічна розвідка, яка не здійснювалась вже протягом останніх 23 років. В Україні налічується до 48 розвіданих родовищ та рудопроявів уранових руд. На цей час з них відпрацьовуються чотири родовища - Центральне, Мічуринське, Новокостянтинівське та Ватутінське, яке буде вичерпано протягом найближчих років. Без перебільшення можна стверджувати, що без проведення геологорозвідки українська урановидобувна галузь не матиме подальших перспектив.

Асоціація «УЯФ» наголошує, що одним з пріоритетів розвитку урановидобувної галузі, який має бути зазначений у Проекті, є проведення на регулярній основі широкомасштабних геологорозвідувальних робіт уранових родовищ.

3. Щодо поводження з відпрацьованим ядерним паливом та радіоактивними відходами

Важливим питанням для майбутнього ядерної енергетики та позитивного сприйняття її суспільством є вирішення питань поводження з радіоактивними відходами та відпрацьованим ядерним паливом.

У чинній редакції Енергетичної стратегії визначено, що в питаннях поводження з відпрацьованим ядерним паливом в Україні прийнято так зване «відкладене рішення», яке передбачає його тривале зберігання у сховищах сухого типу із подальшим ухваленням остаточного рішення щодо його переробки або захоронення.

З огляду на вищенаведене, Асоціація «УЯФ» вважає, що це важливе рішення має бути відображено в Проекті. Разом з цим, у Проекті має бути зазначено про необхідність вирішення у перспективі питання щодо захоронення радіоактивних відходів високої активності у глибоких геологічних формаціях.

4. Щодо створення конкурентного середовища на ринку електроенергії України

Асоціація «УЯФ» підтримує позицію авторів Проекту щодо негативної оцінки Фонду врегулювання вартісного дисбалансу, створення якого передбачене Законом

України «Про засади функціонування ринку електричної енергії України». Теза про те, що застосування фонду фіксує перехресне субсидування та унеможливило ринкову конкуренцію, повністю відповідає позиційному документу Асоціації «УЯФ», який було розроблено і оприлюднено у червні 2012 р. у відповідь на реєстрацію в Верховній Раді України однойменного законопроекту.

Водночас Асоціація «УЯФ» висловлює стурбованість у зв'язку з тим, що у розділі «Пріоритети розвитку електроенергетичної галузі» встановлюються додаткові умови для будівництва нових енергоблоків АЕС, а саме:

- досягнення діючими атомними станціями коефіцієнта використання встановленої потужності на рівні 80%;
- наявність пропускнуої спроможності електромереж;
- наявність можливостей налагодження експортних поставок електроенергії.

На нашу думку, ці обмеження мають дискримінаційний характер, оскільки подібні критерії можуть бути встановлені для будь-якого виду генерації, але згідно з Проектом застосовуватимуться тільки для АЕС. Безумовно, ці обмеження впливатимуть на економічну складову нового будівництва, але при виборі майданчика для майбутньої АЕС мають оцінюватися і багато інших обставин, тому встановити єдині критерії для всіх можливих майданчиків з урахуванням кон'юнктури ринку та обраної реакторної установки на період до 2035 року навряд чи можливо.

Варто також зазначити, що у будь-якому випадку кожному проекту нового будівництва передують стадія розробки техніко-економічного обґрунтування, в якому має бути проаналізовано всі чинники.

Більш того, згідно з Законом України «Про засади функціонування ринку електричної енергії України», питання нового будівництва енергогенеруючих потужностей має розглядатися в іншому документі - планові розвитку об'єднаної енергетичної системи України на десять років, який готує системний оператор (Укренерго) щороку. Зазначеним законом передбачено, що у плані, між іншим, вказуються «обсяги необхідної встановленої потужності електростанцій з урахуванням розбивки за типом генеруючих потужностей, видом палива».

З огляду на вищенаведене, Асоціація «УЯФ» вважає, що питання застосування зазначених обмежень є предметом розгляду документів більш технічного спрямування ніж Проект, який є політичним документом, та пропонує вилучити відповідні положення з тексту.

5. Щодо потенціалу атомно-промислового комплексу України

В Проекті застосовуються поняття «атомно-промисловий комплекс» та «атомно-енергетичний комплекс», але фактично у тексті документу йдеться лише про атомну генерацію, ядерний паливний цикл, включаючи питання диверсифікації

постачання палива, та у додатку 3 є згадка про участь України у міжнародних програмах ядерних досліджень.

На нашу думку, до атомно-промислового комплексу (АПК) можна віднести всі підприємства, які спеціалізуються на виконанні робіт, наданні послуг, виготовленні та постачанні обладнання для атомної енергетики. У цьому контексті можна стверджувати, що в Україні ще з часів колишнього СРСР було сформовано потужний атомно-промисловий комплекс, становлення якого значною мірою відбувалося завдяки будівництву нових енергоблоків, що забезпечувало підприємства достатнім для підтримки наявного потенціалу і подальшого розвитку портфелем замовлень.

На даний момент у зв'язку з припиненням, починаючи з 2004 р., нового будівництва, багато українських підприємств вимушені перепрофілювати свою діяльність і відмовлятися від економічно не вигідних інвестицій в підтримання кваліфікації персоналу, виробництво та технології, необхідні для продовження роботи в атомній галузі. Ця тенденція може призвести до втрати накопиченого потенціалу АПК. Важливо підкреслити, що наявність в Україні такого комплексу дозволяє зменшити залежність від імпорту технологій, обладнання та послуг, що є вагомим чинником як з точки зору підвищення рівня енергобезпеки країни, так і з економічних міркувань.

Враховуючи вищезгадане, Асоціація «УЯФ» відмічає, що Проектом передбачений значний обсяг будівництва нових атомних потужностей. Разом з цим, не тільки кількість нових енергоблоків має значення. Важливим також є і рівень локалізації, який відображає участь місцевого АПК у реалізації проектів нового будівництва. Будь-яка країна, яка будує енергоблок за іноземним проектом з імпортом реакторної установки, зацікавлена у максимальному використанні власного потенціалу. За експертними оцінками, потенціал українського АПК дозволяє забезпечити локалізацію на рівні щонайменше 60%.

Асоціація «УЯФ» вважає, що завдання щодо забезпечення максимального рівня локалізації у ході будівництва нових атомних енергоблоків має бути одним із пріоритетних завдань, які перелічені у Проекті. Це завдання має стати пріоритетом діяльності не тільки для підприємств галузі, а й для Міненерговугілля та інших урядових органів, які відповідають за формування та реалізацію енергетичної політики в Україні.

18.02.2015